

MÄNTSÄLÄ 1932

Julkaisijat: Päivälehden arkisto ja museo, P. E. Svinhufvudin muistosäätiö, Kotkaniemi-säätiö

2022

Lapuan kolmas kokous.

PIDETTIIN VIIME LAUANTAINA JA SUNNUNTAINA INNOSTUNEEN MIELIALAN VALLITTESSA.

PERUSTETTIIN JÄRJESTÖ LAPUAN LIIKE, JOHON PYYDETTÄÄN YHTYMÄÄN SUOMEN LIIKKA JA RINTAMAMIESLIITTOA

Pääministeri Svinhufvud ehdokkaaksi.

Isänmaallinen julkilausuma ilmauksilla kokoukselle ma

Lapuan liikkeen edustajakokous alkoi lauantaina Lapuan Seurahuoneella. Kokoukseen oli saapunut suuri määrä edustajia eri puolilta maata. Useita tunteja kestäneen edustajain valtakirjain tarkastuksen jälkeen aloitettiin varsinaisen kokouksen Meriväen soittokunnan soittoesityksellä. Sen jälkeen piti maanvilj. Vihtori Kosola avauspuheen, joka on painettuna erikseen toisaalla tässä numerossamme.

Keskustelu alkaa.

Tri Paul Danielsson piti ruotsinkielisen tervehdyspuheen lausuen, että Lapuan liike on astunut tielle, jolle koko Euroopan ennenpitkää on astuttava. Edelleen hän puheessaan korosti lujan hallituksen välttämättömyyttä. Puheenjohtajiksi valittiin johtaja M. Tulenheimo ja kansanedustaja M. Rantanen sekä sihteereiksi maist. A. Nieminen, lehtori Lahti ja pastori J. Lammi.

Tuliksi valittiin maisteri J. O. Ikola.

Etelä-Savo 25.11.1930

New Yorkissa jälleen pankkiromahdus.

„Yhdysvaltain pankki“ lakkauttanut maksunsa.

Pankkiministeriö nuuttunut

Helsingin Sanomat 12.12.1930

Lapuanliikkeen esikmäärätty va

Kosola lähetti vielä eilen uhkavaatimuksen presidentille ja yrittää mobilisoida joukkoja.

Kansa asettuu kaikkialla hallituksen taakse. — Kapinallisten joukkojen mieliala masentumassa.

Suomen Sosialidemokraatti 1.3.1932

P. E. SVINHUFVUD valittu tasavallan presidentiksi.

Ensimmäinen äänestys: Tanner 90, Svinhufvud 88, Kallio 64, Ståhlberg 58.

KUKISTETUN KAPINAN HISTORIA

MÄNTSÄLÄN KAPINA kärjisti Suomen poliittisen tilanteen helmikuussa 1932. Laillinen järjestys keikkui veitsenterällä, kun Lapuan liike koitti kaapata vallan vapaaehtoisien maanpuolustusjärjestön suojeluskuntien tuella.

Kapina oli seurausta sisällissodan runteleman Suomen kahtiajaosta. Vuonna 1929 perustettu oikeistoradikaali Lapuan liike pyrki viemään kuvaannollisesti loppuun sodassa kesken jääneen työn: kirkemään kommunistit ja kommunismin maasta.

Lapualaiset ammensivat oppinsa ja esikuvansa Euroopassa valtaan nousseilta fasisteilta, erityisesti Mussolinin johtamasta Italiasta. Suomessa polttoaineena oli oikeiston pelko Neuvostoliittoa ja kommunistien vallankumousta kohtaan. Liike otti käyttöön jämerät keinot: poliitikkoja painostettiin terrorilla ja tuhotöillä.

Tunnelma kiristyi lauantaina helmikuun 27. päivän iltana 1932, kun Lapuan liikettä tukeneet suojeluskuntaiset keskeyttivät sosiaalidemokraattien kansanedustaja Mikko Erichin puhetilaisuuden Ohkolan työväentalolla Mäntsälässä. Laukauksia ammuttiin, mutta kukaan ei onneksi loukkaantunut.

Liikettä johtaneet Vihtori Kosola ja Kurt Martti Wallenius lähtivät Pohjanmaalta Hämeenlinnaan ja ryhtyivät kutsumaan suojeluskuntalaisia aseisiin. Liike vaati nyt hallituksen eroa.

Tilanne kärjistyi, kuten vastaperustettu Ilta-Sanomien etusivullaan julisti. Kapinatunnelma nousi. Suojeluskuntalaisia kerääntyi Mäntsälään, mutta ei hallitukseen jäänyt toimettomaksi. Sotaväen joukkoja kerättiin suojaamaan Helsinkiä, ja kapina pyrittiin kukistamaan laillisin keinoin: Lapuan liikkeen johto määrättiin pidettäväksi ja sen julkaisut lakkautettiin tasavallan suojelulain perusteella — saman lain, joka oli aikaisemmin laadittu suojelemaan valtiollista järjestystä kommunistien uhalta.

Maassa liikehti aseistettuja joukkoja, eripura ja sekavuus rasittivat sekä hallituksen että kapinoitsijoiden johtoa. Riski aseellisen konfliktin syttymisestä armeijan ja suojeluskuntien välille oli todellinen.

Maaliskuun 2. päivän iltana presidentti P. E. Svinhufvud piti kuuluisan radiopuheen, jossa hän asettautui kapinoitsijoita vastaan. Aloite menetettiin, lapualaisten rivit rakoilivat ja kapina alkoi kuivua kasaan. Kosola, Wallenius ja muut kapinapäälliköt pidettiin. Lapuan liike lakkautettiin, tosin sen perilliseksi perustettiin Isänmaallinen Kansanliike (IKL).

ILTA-SANOMAT - MUOTO MUUTTUU, PERIAATTEET EIVÄT

NIIN USKOMATTOMALTA kuin se nykyaikana kuulostaakin, Ilta-Sanomien perustettiin yhdellä kansakunnan kohtalonhetkellä, yhden miehen ajatuksesta, yhdessä aamussa.

Kun Mäntsälään kokoontuneiden aseistautuneiden oikeistokapinallisten huhuttiin valmistelevan marssia maan pääkaupunkiin, Helsingin Sanomien pääomistaja ja päätoimittaja Eljas Erko marssi varhain aamulla 29. helmikuuta 1932 lehden toimitukseen ja ilmoitti, että hänellä on kapinaan liittyviä tärkeitä tietoja. Erko vaati, että tiedot on saatava julki heti. Hän määräsi toimituksen tekemään ylimääräisen lehden.

Samana iltapäivänä ilmestyi ensimmäisen kerran lehti nimeltään Ilta-Sanomien, Helsingin Sanomien iltapäivä. Uudella lehdellä oli

selkeä yhteiskunnallinen tehtävä. Se asettui ensimmäisestä pääkirjoituksestaan lähtien tukemaan kansanvaltaista hallitusjärjestelmää ja kapinallisten kukistamista. Nykykielellä voisi sanoa, että lehden missio oli demokratian puolustaminen.

Ensimmäinen Ilta-Sanomien tehtiin aamupäivän tunteina, ja jo iltapäivällä Helsingin keskustassa myytiin lehteä, joka kertoi tuoreimmat uutiset kapinan vaiheista. Nopeus ja luotettavuus olivat elintärkeitä tilanteessa, jossa kaupungilla velloi hurjia huhuja kapinan tapahtumista ja levottomuuksien vaara oli ilmeinen.

Luotettavuus ja nopeus — tässä järjestyksessä — ovat yhä Ilta-Sanomien uutistoiminnan peruskivet, vaikka uutisia julkaistaan jopa satoja vuorokaudessa, käytännössä reaaliajassa.

Huhut leviävät nyt nopeammin kuin koskaan: masinoitujen disinformaatiokampanjoiden, erilaisten somehuhujen ja vieraiden valtioiden hybridivaikutuksen vuoksi luotettava ja nopea faktapohjainen uutistieto ei ole koskaan ollut yhtä tärkeää kuin nyt.

Eljas Erko marssitti Ilta-Sanomien ensimmäisessä numerossaan eturintamaan taistelemaan demokratian ja sananvapauden puolesta. Näiden arvojen takana Ilta-Sanomien on seissyt 90 vuotta. Harvoin, hyvin harvoin se on ollut yhtä tärkeää kuin nyt.

Tapio Sadeoja

Ilta-Sanomien vastaava päätoimittaja 2007-2019

Tasavallan suojelulakiin perustuva n. s. kapina-asetus

hyväksyttiin eilen eduskunnassa ainoassa käsittelyssä yksimielisesti ja on se voimassa edelleen

V. t. pääministeri ilmoitti keskustelun kuluessa, että Lapuan liikkeen, n. s. maakuntaliikkeen ja rintamamiesyhdistysten kokoukset on toistaiseksi määrätty estettäviksi

Suomenmaa 15.3.1932

Mäntsälän kapinaan

sekaantuneelle sk-päällystölle on suojeluskuntain päällikkö määrännyt rangaistukset

Osa erotettu sk-järjestöstä 3 kk. — 2 vuoden ajaksi, osalle julkinen muistutus päiväkäskyssä

„Suojeluskuntajärjestöstä on kaikkien poliittisten ristiriitojen ottava poissuljettuna“

Suomenmaa 8.7.1932

LAPUAN JULKILAUSUMA.

53.

Ilkka 17.2.1931

aleista.

kysy-
aaralli-
lemme-
en, että
an he-
kyisen
istami-
mistö-

ponnet.

soitet-
Kares
liikkeen
le puo-
le päät-

ulko-
kansa-
kenään
nmaan
onnell-
nä pad-
dännön
kaikin

le lau-
ja vet-
ttä ne
raken-
teyksiä
kunnan
n puo-
n sup-
Kun-
tää lii-
tinäistä
on heti

n kuin
a mate-
pidettä-
ja sen
auttaji-
luoiden
pidettä-
senä.

ia vas-
ra huo-
ö isä-
iessaan
oikeu-
en ja
nen.)
ulla.)

Lapuan liikkeen koko valtakuntaa käsittävä edustajakokous ilmaisee tunteensa tyydytyksen siitä valvutumisesta, millä isänmaalliset kansalaiset viimeisissä eduskuntavaaleissa toimittivat ratkaisevan lainsäädäntövallan isänmaallisten kansainesten halluun. Samalla ei Lapuan liike voi olla iloitsematta siitä yksimielisyydestä, jolla näitten aineiden edustajat kommunistivastaisia lakeja käsiteltäessä käyttivät velvollisuutensa isänmaamme sekä nykyistä tarvetta että tulevaisuutta kohtaan.

Kansamme etsikkoehdki on nyt käytännöllisesti katsoen annettu isänmaallisten puolueitten käsiin. Lapuan liike, jatkuvasti seisosen puolueitten yläpuolella ja arvostellen kunkin puolueen työtä sen mukaan, miten tämä työ palvelee isänmaan yhteistä asiaa, lausuu isänmaallisille puolueille sen velvoittavan kehoituksen, että ne syrjäyttäen entiset puolueet ja kannaukset, yksimielisesti ryhtyisivät sellaisiin lainsäädäntötoimiin, jotka ovat tarpeen itsenäisyytemme lujittamiseksi, olojemme tervehdyttämiseksi ja elimellisen valtiollisen kehityksemme vakiinnuttamiseksi sekä hallitusvaltamme vakaannuttamiseksi.

Lapuan liike tavoittelematta mitään diktatuuria pitää jyrkästi ja väistymättömästi kiinni alkuperäisestä vaatimuksestaan, että kommunisti on maastamme juuriaan myöten hävitettävä. Tätä puhdistustyötä ei ole keskeyttävä ennen tavoitettua päämäärän saavuttamista. Isänmaa kutsuu kaikkia poikiaan ja tyttäriään yksimieliseen työhön. On pidettävä isänmaallisen mielen ja kansan tulevaisuuden vihollisina niitä oppoja, jotka ovat epäisänmaallisten aineiden turvapaikkana vaaran uhatessa. Suomen työväki on valistettava ja turvattava vapautumaan sosialismin kuolettavasta ja harhaanjohtavasta vallasta ajamaan isänmaan ynnä omia asioitaan ja oikeutettuja etujaan. Kaikki sovitellut marxilaisuudesta luopumattomien sosialistien kanssa on pidettävä kansamme etsikkoehdteen laiminlyömisestä.

Suomen kansa on kaikissa sen kerroksissa saatava tunteen syvästi ja kehittymään voimakkaasti omalla pohjaltaan sekä ikivanhojen siveuskykyjen hengessä. Maatalouselämä on tuettava kaikilla siihen käytettävissä olevilla keinoilla, antamatta minkäänlaisen opillisten lauselmain tässä kohden eksyttää itseään. Puolustuslaitos on kaikissa valtasamme olevin uhrauksien saatava maamme vaaranalaista asemaa vastaavaksi. Lainsäädännössä on luovuttava kokoluista, jotka eivät vastaa maan ja kansan kantovoimaa. Pois puoluepellin riitaisuus sieltä, missä seisotaan samalla rintamalla ja tahdotaan Suomi kehittää lujaksi valtioksi, jonka olot eivät ole hetken puoluevirtausten määrättävissä. Alkoon peräännyttäkö hiventäkään siitä tieltä, jolle olemme lähteneet. Jumala ja hänen vanhurskautensa ovat olleet kansamme turva ja isiemme toivo. Näitten ikuisten johtotähtien alla on kaikki voimat uhraettava sille maalle, jonka korkein kaitselmuus on meille viljeltäväksi antanut. Vain pelkurit ja petturit voivat riveistä poistua sieltä, missä uhrauksilla ei saa olla mitään rajaa.

Etelä-Savo 25.11.1930

MIKSI USKO DEMOKRATIAAN HIIPUI EUROOPASSA?

ENSIMMÄISEN maailmansodan jälkeen Euroopassa vallitsi suuri innostus kansanvaltaista hallintojärjestelmää kohti. Suuret keisarikunnat olivat kaatuneet, ja vallitsi yleinen usko, että oli siirrytty uuteen aikakauteen. Vanha taantumus oli poissa, demokratia voitattaisi, ja päästäisiin rauhalliseen ja tasapuoliseen talouskehityksen aikaan. Sodatkin loppuisivat, kun ihmiskunta oli saanut kouriintuntuvan todistuksen niiden mielettömyydestä.

Ei kuitenkaan kestänyt kuin noin kymmenen vuotta, niin valtaosa – jopa kaksi kolmasosaa – Euroopan maista oli päätenyt eriasteisiin diktatuureihin. Demokratia säilyi suurvalloista vain Britanniassa ja Ranskassa, pienistä maista Hollannissa, Belgiassa, Luxemburgissa, Sveitsissä, Skandinavian maissa sekä maailmansodan jälkeen itsenäistyneistä maista ainoastaan Suomessa ja Tšekkoslovakiassa. Lisäksi Ranskassa ja Sveitsissä demokratiasta puuttui puolet – naisilla ei ollut äänioikeutta.

Meidän aikamme pidetään itseltään selvänä, että kaikki pyrkivät demokratiaan, joten on usein kysytty, miksi näin kävi. Toisaalta lopputulosta ei voi pitää kovin yllättävänä vällinneissa historiallisissa oloissa.

Demokratia oli useimmille eurooppalaisille täysin uusi järjestelmä – jotain, mikä tuli useille täysin kokeilemattomana, ilman mitään perinteitä ja kokemusta. Monia se jopa pelotti: miten kouluttamattomat, usein lukutaidottomat massat voisivat hoitaa yhteiskunnan suuria asioita? Ainoastaan eliiteillä oli tähän odotuksia.

Toisilla taas oli aivan liikaa odotuksia demokratiaa kohtaan. Se nähtiin suurena, pelastuksen tuovana mullistajana, kun oli koettu sotaa, vallankumousta, puutetta ja suoranaista nälänhätää. Demokratia muuttaisi vanhat, keisarien, kuninkaiden ja aatelin hallitsemat yhteiskunnat tasarvoisiksi ja taloudellisesti oikeudenmukaisiksi – nopeasti.

Kuitenkin jopa Länsi- ja Pohjois-Euroopassa demokratia oli saanut jalansijan vain pitkän ajan kuluessa tapahtuneen asteittaisen kehityksen ja eri yhteiskuntaryhmien välisen sovittelun kautta. Etelä-, Keski- ja Itä-Euroopasta tämä pohja puuttui.

Kehitys johtikin yhä suurempaan sisäiseen poliittiseen taisteluun ja usein rauhattomuuksiin ja mellakoihin eri puolueiden välillä, eikä talouden tila parantunut. Erityisesti Saksassa ja Unkarissa monet pitivät demokratiaa ulkoa pakotet-

tuna, maailmansodan tappiota kuvastavana järjestelmänä.

Demokratialle ei kaiken tämän vuoksi ollut kuin vähän aktiivisia puolustajia, kun jouduttiin kriiseihin. Tavallinen kansa koki, että demokratia oli luvannut paljon, mutta pettänyt odotukset ja saanut aikaan vain hajaannusta ja sekasortoa. Monet olivat joutuneet kokemaan vallankumousyrityksiä, kapinoita ja suoranaista röstelyäkin. Alettiin kaivata "vahvaa miestä", joka laittaisi asiat kuntoon – kuten keisarin aikana. Valtaosa näin syntyneistä diktatuureista olikin hyvin konservatiivisia oikeistohallintoja. Fasismia ja natsismia edustivat vain Italia ja Saksa.

Oli tärkeämpää saada yhteiskunnallinen rauha ja perheelle leipä pöytään kuin mahdollisuus poliittiseen osallistumiseen ja sananvapauteen. Sehän oli kuin silloin ennen, "jolloin kaikki oli paremmin". Se oli tuttua, siihen pystyi sopeutumaan, ja elämä oli ennakoitavissa, kun noudatti sääntöjä.

Vesa Vares

Eurooppa 1939

■ Demokratia

■ Diktatuuri

Savo 26.9.1937

AIKAJANA 1917–1939

1917 1918

1918 Suomen sisällissota
Sisällissota päättyi valkoisten voittoon, mutta katkeruus ja epäluulo jakavat kansaa läpi seuraavan vuosikymmenen.

1917 Lokakuun vallankumous luo Neuvosto-Venäjän
Oikeistossa pelätään kommunistisen vallankumouksen leviävän myös Suomeen.

1917 Suomi itsenäistyy
Suomi itsenäistyy ja saa tasavallalaisen hallitusmuodon 1919.

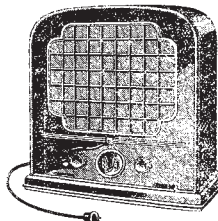
■ Neuvostoliittolainen propagandajulistus. (S. Kukurudza)

■ Kaksi suojeleuskuntalaista vuonna 1918. (Satakunnan Museo, 1918)

1926

1926 Suomen Yleisradio perustetaan
Radiosta aletaan luoda valtakunnallista tiedotus- ja ajanvietevälinettä, joka tavoittaa myös maaseudun.

Uusi Aura 21.9.1930 No 255.

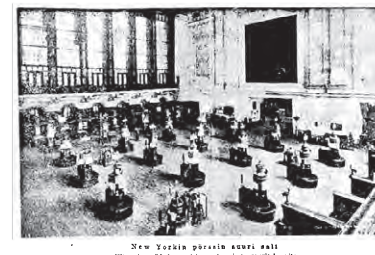
1929

1929 Lapun liike syntyy
Kommunismen vastaiset toimet eivät hillitse äärivasemmiston kannatuksen nousua vuosikymmenen loppua kohden. Lapuan liike ja joukko muita kommunisminvastaisia järjestöjä perustetaan.

Mammona oikeutele.

Amerikan rahamallin ilmentymä, New Yorkin pörssi panokkipöytä.

Wallstreetin levottomin pöytä oli viime tiistaina.

Turun Sanomat 3.11.1929

1930

1930 Talonpoikaismarssi
Kesällä yli 10 000 Lapuan liikkeen kannattajaa saapuu Helsinkiin vaatimaan kommunismin kitkemistä Suomesta.

1930 Tasavallan suojelelaki
Presidentille annetaan poikkeustilanteessa laajat valtuudet rajoittaa kansalaisvapauksia. Lailla pyritään kieltämään kommunistien toiminta.

1929–1933 Talouslama
Vuosikymmenen läpi nousussa ollut talous kääntynyt laskuun. Puutavara menee huonosti kaupaksi, ja lama leviää Yhdysvalloista.

KAPINAKENRAALI KURT MARTTI WALLENIUS

■ Jääkäri- ja taustainen kenraali K. M. Wallenius toimi yleisesikunnan päällikkönä vuosina 1925–1930. (Museovirasto: Historian kuvakokoelma, 1920-luku)

SUOMEN tasavallan kenraaleista **Kurt Martti Wallenius** (1893–1984) erottuu omapäisenä taiteilijaluonteena. Ennen Saksaan jääkäriksi lähtemistään hän oli ehtinyt valmistua maisteriksi ja suunnitteli väitöskirjaansa pohjoismaisesta kirjallisuudesta. Sotilasura vei kuitenkin mennessään, Walleniukselta tuli Lapin sotilaskomentaja ja rajakomentantti. Yleisesikuntaupseerin kurssin hän kävi Saksassa. Wallenius yleni kenraalimajuriksi vain viidessätoista vuodessa (1915–1930).

Wallenius muistetaan hyvin **K. J. Ståhlbergin** kyydityksestä syytettynä. Vaikka hänet lopulta vapautettiin kaikista syytteistä korkeimmassa oikeudessa kesällä 1931, aktiiviupseeriksi ei ollut enää paluuta. Walleniuksen katsottiin rikkoen soveliaisuuden rajat mahtipontisella esiintymisellään ja yhteyksillään lapualaisjohtajiin. Kovaa ja korkealta pudonnut kenraalimajuri oli kohtalostaan katkera.

Kun Wallenius aloitti Lapuan liikkeen sihteerinä 1931, taustalla oli pohjalaisten pyyntö. Kenraalimajurin haluttiin tehostavan hajanaista organisaatiota. Wallenius ryhtyi toimeen: hän toi ryhtiä johtoon ja kiersi kentällä. Wallenius oli hyvä puhuja ja hän osasi ottaa yleisönsä. Kun Mäntsälän levottomuudet alkoivat helmikuun lopussa ja Lapuan liikkeen johto päätti lähteä

tukemaan kapinallisia, sotilaallinen järjestäminen jäi Walleniuksen – kenraalimajurin ja sodan ammattilaisen – vastuulle.

Kapinajohto haastoi valtiovoiman maaliskuun alussa, Wallenius osasi puhua suuta suuremmalla. Kenraalimajuri pullisteli sotilaallisella voimalla. Wallenius antoi ymmärtää aseellisten joukkojen niin suojeleuskuntien kuin armeijan piiristä olevan lapualaisten puolella. Kapinajohtolla ei kuitenkaan ollut yhtenäistä suunnitelmaa. Sen johto käytti alun alkaen runsaasti alkoholia, ja nousuhumalassa uhoittiin ja uskottiin. **Kosolasta** ei kuitenkaan ollut johtajaksi, ja Wallenius väsyi sekavuuksiin. Kapinajohto passivoitui, aloite menetettiin ja liike pysähtyi.

Sen sijaan valtiojohtossa alun hämmennyksestä selvitettiin pian. Tasavallan presidentti kieltäytyi erottamasta **Sunilan** hallitusta, ja sotaväen päällikkö **Aarne Sihvo** kannatti kovia otteita. **Svinhufvudin** puhe suojeleuskuntalaisille oli käännepöytä ja hajotti lopullisesti kapinallisten rivit. Wallenius ymmärsi ensimmäisenä tilanteen mahdottomuuden. Yhdessä **Kosolan** kanssa hän ajoi kapinan alas Mäntsälässä.

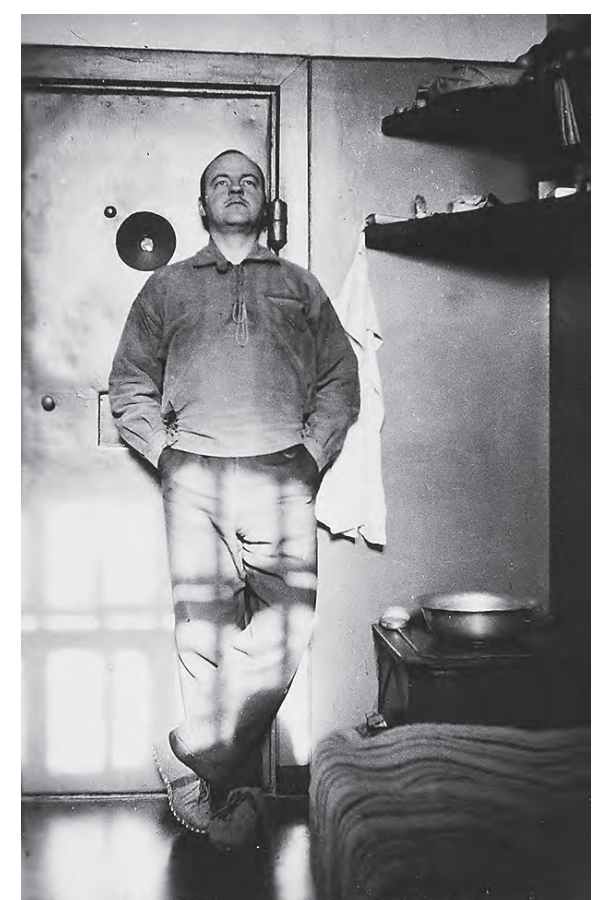
Suojeleuskunnan päällikkö **Lauri Malmberg** määrittäin vangitsemaan Wallenius, ja kenraalit saapuivat Helsinkiin vahvassa humalassa. Koska kapina onnistuttiin

purkamaan verettömästi, ei Svinhufvud juopotteluun enää puuttunut

Kenraalimajuri Wallenius tuomittiin myöhemmin avunannosta kapinaan. Vapauduttuaan vankilasta hän ei enää osallistunut yhteiskunnalliseen toimintaan. Epäilyksenalainen kenraalimajuri ja "Mannerheimin inhokki" pääsi kuitenkin vielä komentajaksi talvisotaan. Wallenius menestyi ensin Lapissa, mutta epäselvyydet johtamisessa Viipurinlahdella olivat **Mannerheimille** liikaa, ja hän erotti Walleniuksen pikaisesti. Jatkosotaan Mannerheim ei enää Walleniusta kelpuuttanut, ja tämä poistettiin lopulta reservin luettelosta 1941.

Lasse Laaksonen

"Mannerheimin inhokki" pääsi kuitenkin vielä komentajaksi talvisotaan.

■ Walleniuksen kapina päättyi kalterien taakse Turun vankilaan. Tuomionsa hän kärsi kuitenkin ehdollisena. (Museovirasto: Historian kuvakokoelma, 1932)

IHOJAUHETTA JA LÄSKISOOSIA – 1920-LUVUN MODERNISOITUVA SUOMI

SUOMEN nuori tasavalta rakensi demokratiaa ja modernisoitui muutenkin vauhdilla. Etenkin Helsingissä se näkyi myös katukuvassa. Töölön puhdaslinjaiset kerrostalot kätevine dubletteineen ja keskuksittöineen houkuttelivat asukkaita. Kiihkeän epäytymisen jazz, joka kriitikoitten korvissa kuulosta ”rämesävelten räihältä”, villitsi yöeläjiä – vaikka useimmiten hurjat sävelet kesytettiin yhdistämällä ne perinteiseen harmonikkamusiikkiin.

Sanomalehtien sivuilla 1920-luvun nousukausi näkyi kansainvälisten merkkituotteiden esiinmarssina. Fordin autot, Palmoliven saippuat ja Sunmaidin rusinat tulivat tutuiksi vähintään kauniissa ilmoituskuvissa. Vähitellen vaurastuville suomalaisille luotiin uusia välttämättömiä tarpeita. Kuka voisi tulla enää toimeen ilman pölynimijää, radiota tai matkagramofonia? Sähkökäyttöiset arkea helpottavat laitteet valtasivat alaa siinä määrin, että kirjailija **Olavi Paavolainen** arveli tulevaisuuden sukupolvien olevan tyystin mukavuuden turmelemia ”kädet virrankatkaisijain ja jalat hissien surkastuttamina”.

Kodin ja lasten hoito oli edelleen naisen työtä, ja se hänen tuli suorittaa mahdollisimman järkevällä tavalla. Kotiäiti-ihanteen

■ Suomalainen kulttuuri oli monin tavoin jakautunut 1920- ja 1930-luvuilla, mikä näkyi myös useissa rinnakkaisissa naisihanteissa. Helsingissä kaksi naista nauttii pöydän ääressä kahvia, konjakkia ja tupakkaa. (Helsingin kaupunginmuseo. 1930-luvun alku)

rinnalle nousi kuitenkin uusi, itsenäinen naistyppi. Nykyajan tyttö oli huoleton urheilija, paheellinen tupakoitsija tai miehen mutkaton toveri – riippuen siitä, keneltä sattui kysymään. Hän viihtyi Helsingin keskustaan nousseen Stockmannin tavaratalon avarilla käytävillä, nautti virvokkeita sen soodalahteella ja hoiti kirjeenvaihtoaan erityisissä kirjeidenkirjoitushuoneissa.

Koko vuosikymmenen ajan itsensä elättävien ja muuten työssäkäyvien naisten määrä lisääntyi. Yliopistossakin naisopiskelijoita oli jo niin paljon, että osa miehistä nousi vastustamaan naisistumisen mukanaan tuomia vaaroja. Mitä kävisi ”miekköjen mittelylle” ja tarmokkaalle keskittymiselle, kun naiset pilasivat akateemisen ilmapiirin pelkällä olemassaolollaan.

Vuosikymmenen vaihteessa suomalaisen naisen juridinen asema muuttui ratkaisevasti. Vuonna 1929 säädetty uusi avioliittolaki antoi naimisissa olevalle naiselle enemmän itsenäisyyttä. Lakimutokseen saakka naimisissa olevat naiset olivat olleet aviomiehensä edusmiehisyyden alla, mikä tarkoitti sitä, että he eivät lain mukaan voineet edustaa itseään vi-

■ Kahtiajako näkyi myös vapaa-ajanvietossa. Työväestöllä oli omat iltamansa ja urheiluseuransa. Naiset lakaisevat juoksurataa kilpailua varten, ja taustalla näkyy tanssilava. (Etelä-Karjalan museo. 1920-luku)

ranomaisten edessä tai edes hallita itse omaa omaisuuttaan.

Taloukskasvun siivittämä vuosikymmen loppui karulla tavalla, kun maailmanlaajuinen pula-aika saavutti Suomenkin. On kuitenkin hyvä muistaa, että koko villiin 1920-luvun ajan suurin osa suomalaisista asui kaukana Helsingin ostosparatiiseista ja Töölön kivitokalokortteleista, eikä

kauneussaiippuista ja ihojauheita tuhlatu lipeän sieraimeihin käsiin ja pakkasen ahavoittamiin poskiin. Suomi oli sittenkin pääosin läskisoosin, silakan ja navetan hajuinen maa.

Reetta Hänninen

1931

1931 Svinhufvud presidentiksi
1931 Eljas Erkosta Helsingin Sanomien päätoimittaja

■ Päätoimittaja Eljas Erko 1930-luvulla. (Päivälehdien arkisto)

1932

1932 Mäntsälän kapina

27.2. Mäntsälässä Ohkolan työväentalolla aseistautuneet Lapuan liikettä kannattaneet suojelekuntalaiset keskeyttävät sosiaalidemokraattien Mikko Erichin puheen.

29.2. Lapuan liikkeen johto antaa Hämeenlinnassa suojelekunnille liikekannallepanokäskyn ja vaatii hallituksen eroa.

Tilanne kärjistyy: Ilta-Sanomien ensimmäinen numero ilmestyy Eljas Erkon vastauksena kiristyneen tilanteen tuomaan tiedontarpeeseen.

Hallitus määrää Lapuan liikkeen johdon pidettäväksi suojelekuntalaisia nojalla ja asettaa armeijan yksiköitä valmiustilaan.

2.3. Svinhufvud kehottaa radiossa kapinallisia palaamaan kotiin. Kehotusta noudatetaan, ja kapina kuivuu kasaan.

Suomalainen demokratia on tarpeeksi vahva kestääkseen sitä vastaan kohdistuneen hyökkäyksen.

7.3. Lapuan liikkeen johtohenkilöt pidätetään.

■ Mikko Erich Ohkolan työväentalolla. (Museovirasto: Historian kuvakokoelma. 1932)

■ Aseistautuneita joukkoja Mäntsälän suojelekuntatalon edessä. (Museovirasto: Historian kuvakokoelma, Pietisen kokoelma. 1932)

1939

1939 talvisota sytty

Suomessa 1920- ja 1930-luvuilla harjoitettu eheyttämispolitiikka on tuonut sisällissodan repimää kansakuntaa yhteen. Kun Neuvostoliitto hyökkää Suomeen, maata halutaan puolustaa yhteisvoimin

SVINHUFVUD KAPINAN KUKISTAJANA

■ Suojelekunta oli Svinhufvudille tärkeä harrastus vanhoille päiville asti. Presidentti oli myös erinomainen ampuja. (Ernst Ovesén, Museovirasto: Historian kuvakokoelma. 1931)

AIEMMIN kahdesti pääministerinä ja maan ensimmäisenä valtionpäämiehenä toiminut **P. E. Svinhufvud** aloitti tasavallan presidenttinä maaliskuun alussa 1931. Jo vajaata vuotta myöhemmin hän joutui tilanteeseen, jossa hänen omista tukijoukoistaan nousseet kapinalliset haastoivat koko parlamentaarisen järjestelmän.

Mäntsälään kokoontuneet lähettivät 28.2.1932 presidentti Svinhufvudille viestin, jonka mukaan ”marxilaisuus on kukistettava ja se kukistetaan, silläkin uhalla, että meidän on ensin hävitettävä sitä tukeva ja suojeleva valtiovalta ja sen edustajat”. Mäntsälässä joukkoja aseistettiin, ja eri puolilla maata suojelekuntalaiset valmistautuivat marssiin kohti Mäntsälää. Toimintamalli muistutti aseveltoa, jolla **Benito Mussolini** johtamat fasisitit kaatoivat Italian hallituksen ja demokratian marssimalla kohti Roomaa.

Presidentti Svinhufvud ryhtyi puolustamaan oikeusvaltiota. Hän ja vt. pääministeri **Juho Niukkanen** antoivat 29.2. tasavallan suojelekuntalaisille asetuksen, joka luettiin radiossa ja tuli voimaan klo 18. Svinhufvud torjui jyrkästi vaatimuksen hallituksen vaihdosta. Hallitus määräsi asetuksen nojalla pidettäväksi kapinan johtoon asettuneen Lapuan liikkeen johtomiehet **Vihtori Kosolan**, **Iivari Koi-**

viston, **Kurt Martti Walleniuksen** ja **Walde Sarion**.

Svinhufvud kutsui luokseen sotilasjohtoa ja sanoi: ”Yksikään aseellinen mies ei saa tulla Mäntsälästä pääkaupunkiin. Siitä saatte Te, Herrat Kenraalit vastata!” Kaikki armeijan lomat peruutettiin, Helsinkiin johtavat päätiet suljettiin ja rautatie varmistettiin.

Arkkipiispa **Lauri Ingman** kehotti kapinallisia laskemaan aseensa. Hallituksen piirissä laadittiin presidentti Svinhufvudin nimissä julistus, jonka suojelekuntain ylipäällikkö **Lauri Malmberg** kuitenkin kieltäytyi lukemasta radiossa kurkkukipuun vedoten. Tehtävän hoiti puolustusministeri **Jalo Lahdensuo**. Hän kehotti ”kaikkia suojelekuntalaisia kuuliaisina laeille ja valalleen viipymättä palaamaan kotiseudulle ja seuraamaan ainoastaan oman päällystönsä käskyjä”.

Svinhufvudia painostettiin erottamaan Sunilan hallitus, mutta hän kieltäytyi jyrkästi.

Vanha kenraali **Hannes Ignatius** päätti lähteä Riihimäelle ”siinä uskossa, että marssi Helsinkiin oli ovelta”. Hän halusi asettua marssirivistön etunenään, kun joukot lähensivät Helsinkiä, sillä ”ei suinkaan kukaan Suomen armeijan vanhaa kenraalia ammu”.

■ Mäntsälän kapina: kesellä Kosola ja Wallenius. (Työväen Arkisto. 1932)

■ Mäntsälän kapina: kesellä Kosola ja Wallenius. (Työväen Arkisto. 1932)

■ Mäntsälän kapina: kesellä Kosola ja Wallenius. (Työväen Arkisto. 1932)

■ Mäntsälän kapina: kesellä Kosola ja Wallenius. (Työväen Arkisto. 1932)

■ Mäntsälän kapina: kesellä Kosola ja Wallenius. (Työväen Arkisto. 1932)

■ Mäntsälän kapina: kesellä Kosola ja Wallenius. (Työväen Arkisto. 1932)

■ Mäntsälän kapina: kesellä Kosola ja Wallenius. (Työväen Arkisto. 1932)

■ Mäntsälän kapina: kesellä Kosola ja Wallenius. (Työväen Arkisto. 1932)

■ Mäntsälän kapina: kesellä Kosola ja Wallenius. (Työväen Arkisto. 1932)

■ Mäntsälän kapina: kesellä Kosola ja Wallenius. (Työväen Arkisto. 1932)

■ Mäntsälän kapina: kesellä Kosola ja Wallenius. (Työväen Arkisto. 1932)

■ Mäntsälän kapina: kesellä Kosola ja Wallenius. (Työväen Arkisto. 1932)

■ Mäntsälän kapina: kesellä Kosola ja Wallenius. (Työväen Arkisto. 1932)

■ Mäntsälän kapina: kesellä Kosola ja Wallenius. (Työväen Arkisto. 1932)

■ Mäntsälän kapina: kesellä Kosola ja Wallenius. (Työväen Arkisto. 1932)

■ Mäntsälän kapina: kesellä Kosola ja Wallenius. (Työväen Arkisto. 1932)

■ Mäntsälän kapina: kesellä Kosola ja Wallenius. (Työväen Arkisto. 1932)

■ Mäntsälän kapina: kesellä Kosola ja Wallenius. (Työväen Arkisto. 1932)

■ Mäntsälän kapina: kesellä Kosola ja Wallenius. (Työväen Arkisto. 1932)

Puheen kuuli 200 000 kansalaista. Puhe tehoi. Mäntsälään lähdössä olleet suojelekuntalaiset lähtivät koteihinsa. Kapina alkoi hiipua, vaikka etenkin Jyväskylässä intoa kapinan jatkamiseen oli vielä.

Martti Häikiö

”Yksikään aseellinen mies ei saa tulla Mäntsälästä pääkaupunkiin.”

PANDEMIA OSOITTAI SEN, ETTÄ KRIISIAIKOINA SANANVAPAUTTA ON TARKASTELTAVA SUURENNUSLASILLA

” Minä olen läpi pitkän elämäni taistellut lain ja oikeuden ylläpitämiseksi ja minä en voi sallia sitä, että laki nyt tallataan jalkojen alle ja kansalaiset johdetaan aseelliseen taisteluun toisiaan vastaan. ”

Presidentti Svinhufvud radio-puheessaan 2.3.1932.

KUN Mäntsälän kapinan tilanne uhkasi riistäytyä käsistä, presidentti P. E. Svinhufvud piti keskiviikkona 2. maaliskuuta 1932 radiopuheen, jonka sanat kuuli arviolta 200 000 suomalaista. Puheen seurauksena Mäntsälään ja muille paikkakunnille kokoontuneet joukot alkoivat hiljalleen hajaantua. Mäntsälän kapina jäi historian kirjiin ensimmäisenä kapina, joka kistettiin radiolla.

Mäntsälän kapina oli aikansa media-ilmiö, vaikka aikalaiset eivät käsitettäneet. Kapinalliset käyttivät julkisuutta hyväkseen, sillä julkisuus on valtaa. Lisäksi he ottivat haltuunsa kokoomuslaisen Sisä-Suomi-lehden ja julistivat, että ”Suomen valkoista kansaa” oli harhautettu sensuurin ja Yleisradion avulla.

Vaikka Mäntsälän kapinan tapahtumista on 90 vuotta, sen perintö on ajankohtaisempi kuin koskaan. Mäntsälän kapina on osoitus siitä, että median on

taisteltava totuuden, oikeudenmukaisuuden ja sananvapauden puolesta aina ja erityisesti kriisiaikoina.

Toimittajat ilman rajoja -järjestö kertoi huhtikuussa 2021, että kansainvälinen sananvapaustilanne on heikentynyt koronaviruspandemian aikana. Samalla toimittajien kohtaama väkivalta on lisääntynyt. Järjestön mukaan toimittajien on yhä vaikeampi hankkia tietoa ja uutisoida arkaluontoisista aiheista. Useissa maissa pandemiaa on käytetty tekosyynä, jonka varjolla toimittajien pääsy tiedon äärelle ja kenttämatoille on evätty. Pandemiaan liittyvää tietoa on sensuroitu, mutta lisäksi luottamus on horjunut sosiaalisessa mediassa vihapuheen ja valeuutisten myötä. Valheita koronaviruksesta ovat myös ylläpitäneet jotkin maailman johtajat, esimerkiksi Brasilian presidentti Jair Bolsonaro ja Tansanian jo edesmennyt John Magufuli.

Sananvapaus on haavoittuvinta niinä aikoina, kun kansakunta kohtaa suuren kriisin.

Ulottui kriisi sitten Mäntsälän kapinasta maailmansotiin, Yhdysvaltain 9/11-iskuihin tai maailmanlaajuiseen pandemiaan, kaikenlaisina kriisiaikoina yhteiskunta kamppailee myös totuudesta. Sosiaalisen median aikakaudella tieteellinen totuus on ajautunut kamppailuun valetiedon ja vaihtoehtoisten totuuksien kanssa. Tiede on joutunut kamppailuun esimerkiksi pandemian aikana koronavirusta koskevia luuloja ja valetietoa vastaan. Valetietoa leviää etenkin sulje-

tuilla sosiaalisen median sivustoilla ja sille alttiita ovat kaikki ihmiset, mutta etenkin haavoittuvat yksilöt.

Mutta mikä on se totuus, jota erityisesti journalismissa toteutuvan sananvapauden tulee puolustaa?

Totuudella ei ole yksinkertaista määritelmää. Voi ajatella, että tieteen tavoittelema totuudenmukainen tieto on erotettava luuloista, toiveajattelusta, erehdyksistä ja valheista. Tieteessä ja journalismissa vaaditaan aina kriittisyyttä, jotta lukija voi luottaa siihen, että nämä ainakin lähes tyvät totuutta. Tiede ja journalismi sallivat kriittisen tarkastelun myös itseään kohtaan. Totuus tulee merkitykselliseksi silloin, kun se saa luottamuksen.

Mitä avoimempaa journalistin ja tiede ovat, sitä luotettavampaa niiden välittämä tieto on. Kriisiaikoina totuutta on esittävä, tieteellistä totuutta on ylläpidettävä ja sananvapauden toteutumista on tarkasteltava suurennuslasilla. Kansalaisvaikauksia on rajoitettu pandemian aikana tavoilla, jotka saattavat jäädä elämään kriisin väistyttyäkin. Pandemian jälkeen medialla on vallon vahtikoira edessään tulioke: yhteiskunnan perusluottamus on palautettava. Yksin media ei tähän pysty, mutta sen rooli on merkittävä.

Vuoden 1932 tapahtumat osoittavat, että valheellinen tieto kukistetaan avoimuudella ja faktoilla. Avoin tiedonvälitys on väkivaltaa tehokkaampi vaikutuskeino.

Liida Hallikainen

Radio mullisti tiedonvälityksen Suomessa. Presidentti Svinhufvud pitämässä radiopuhetta 1930-luvulla. (Markku Haverinen. Museovierasto: Historian kuvakokoelma, 1936)

MITÄ JOS MÄNTSÄLÄN KAPINA OLISI ONNISTUNUT?

”

Teemu Kesikarja, dosentti

— Äärioikeisto perustaa diktatuurin. Keulakava Kosola kuolee viinaan. Wallenius häpäisee itsensä juovuksissa valtiovierailulla Saksaan ja joutuu eroamaan. Työläiset ja maalaisliittolaiset talonpojat liikehtivät vuonna 1934 ja palauttavat vanhan valtiomuodon.

Anu Lahtinen, Suomen ja Pohjoismaiden historian apulaisprofessori

— Poliittinen liikkumattia olisi kaventunut ja yhteiskunnallinen vastakkainasettelu olisi jyrkentynt. Yhä useampi olisi epäillyt, ettei Suomen valtio anna heille turvaa. Kun Neuvostoliitto olisi hyökännyt Suomeen vuonna 1939, ei ehkä olisi nähty talvisodan henkeä ja taistelutahtoa.

Jussi Niinistö, filosofian tohtori, kaupunginjohtaja

— Kun Paavo Susitaival haastatteli 1950-luvulla Mäntsälän kapinallisia, toistui toteamus että hyvä kun ei onnistuttu, sillä missä sosiaalidemokraatit olisivat talvisodan alla olleet, jos Mäntsälän miesten vaatimukset olisivat menneet läpi? Lapuan liike osaltaan pakotti sosiaalidemokraatit valitsemaan puolensa: hekin alkoivat vähitellen tuntea suomalaisen yhteiskunnan omakseen ja puolustamisen arvoiseksi. Vuoden 1918 haavat umpeutuivat, elintaso nousi ja kansa eheytyi. Jos kommunismia ei olisi painettu maan alle, millainen olisi ollut Suomen kansan maanpuolustustahtoa vuonna 1939?

Oula Silvennoinen, dosentti, akatemitutkija

— Suojeluskunnat olisivat laajalti liittyneet kapinaan, ja pakottaneet hallituksen eroamaan. Seurauksena olisi ollut autoritaarinen hallinto, joka olisi yrittänyt toteuttaa ”valkoisen Suomen”: liberaalit ja vasemmistopuolueet olisi lakkautettu, ja sekä hallituksen että tasavallan presidentin olisi vastedes nautittava suojeluskuntien johdon luottamusta. Tuloksena olisi ollut sisäisesti jakautuneempi Suomi, joka ei olisi kyennyt vastustamaan Neuvostoliiton aggressiota 1930-luvun lopulla.

Kati Katajisto, dosentti

— Jos Mäntsälän kapina olisi onnistunut, olisi maa pian ajautunut todelliseen sekasortoon. Kapinan johto olisi ajautunut kiistoihin siitä, mihin kaikkiin toimenpiteisiin ryhdytään ja ketkä laillisesti maan johtoiseen nousseet henkilöt syrjäytettäisiin. Parvillinen puoli olisi hajonnut vakaviin riitoihin; laillisuuden kannottajien ja kapinallisten teot hyväksyisiin. Vasemmostorintama taas olisi tiivistynyt uhan edessä. Viime kädessä laillisuuden kannottajat olisivat voittaneet, koska SDP olisi yhtynyt laillisuutta kannottavien parvillisten rintamaan, mutta tilanteen selvittäminen olisi saattanut johtaa yhteenottoihin, ihmisuhreihin ja kestävä pitkään sekä huonontaa entisestään maan taloudellisesti vaikeaa tilannetta – ja pahimmissa tapauksessa maa olisi ollut liian rikki revitty kestämään talvisodan koettelemuksia.

Venäläiset aloittaneet sotatoimet maatamme vastaan

Lentokoneita Helsingissä ja Viipurissa — Terijokea ja Vammelsuuta pommitettu tykkituloella

Ensimmäiset tiedot Ilmahälytys Helsingissä

Ilmahälytys annettiin Helsingissä klo 9.20, jolloin raitio- ja F-uutikkeen kaupungissa keskeytettiin. Kolmen venäläisen kolmimoottorisen koneen todettiin vähän ajan kuluttua lentävän Helsingin esikaupunkien yläpuolelta. Mäntin lentokoneille pudotettiin viisi pienempää pommiä, jotka eivät aiheuttaneet huomattavia vaurioita. Särmiäisten kaupungiosassa pudotettiin lentoleijä.

Klo 9.50 nähtiin Suomalainen edustalla meren yläpuolella kymmenkunta venäläistä lentokonetta. Klo 9.55 alkoi saadun tiedon mukaan havaittiin silin neljä lentokonetta Meristaman yläpuolelta. Koneita vastaan kohdistettiin ilmatyöntyksiä tulipaloi.

Pommeja Viipurin
Viipurissa heitettiin venäläiset lentokoneet vähän jälkeen klo 9 palopommeja kaupungin itäosassa oleviin taloihin. Tällöin syyti kolme taloa palamaan.

Karjalan Kannaksella
Tänä aamuna klo 7 venäläiset rajalinna-alueista sekä merellä pommitivat Terijokea ja Vammelsuuta. Hyrryän mukassa ja Kämsälällä ovat venäläiset toteuttu yllä ja karkaisseet puhelytyöt. On todettu ammutun 50 kranaattia.

Ylä-Vuoksen seudulla
Tänä aamuna klo 9.30 alkan vieraali kolme neuvostonenistä 2-moottorista koneita Ylä-Vuoksen seudulla. Koneet tulivat ensin X:n kohdalla, josta ne ilmatyöntyksen ampussa poistuivat. Koneet lensivät sitten Enson yllä ja pudotettiin Enson tehdasalueelle n. 20 pommia. Pannit olivat palopommeja ja aiheuttivat tulititmakansilissa tulipalon. Täis hetkellä sullitti.

Myötätunnonilmauksia Suomea kohtaan

Kaksi venäläistä lentokonetta ammuttu alas

Pommitusten vauriot vähäiset

PUOLUSTUSMINISTERIN SANOMATOLISTO ilmoittaa klo 12:20: Tästä aamuna ovat venäläiset lentokoneet useissa paikoissa lentäneet rajan yllä. Klo 9.15 ilmestyi lentokoneita Helsingin yläpuolelta pudotettiin lentoleijäisiä Helsingin pohjoispuolelta oleviin asutuskeskuksiin. Klo 9.25 ilmestyi kolme venäläistä konetta Enson yläpuolelle heittäen palopommeja. Myöskin srpalevakutusta oli havaittavissa. Palopommit syyttivät sullittivarastossa tulipalon, joka kuitenkin nopeasti saatiin sammutetuksi. Taloudelliset vauriot olivat aivan mitättömät ja kukaan ei loukkaantunut.

Samaan aikaan ilmestyi Nuijamaan yläpuolelle venäläisiä lentokoneita, jotka heittivät seitsemän palopommia, joista yksi ei syyttynyt. Muutamat eivät aiheuttaneet mitään vauriota.

Myöskin Viipurin esikaupunkialueilla sekä Vammelsuussa ja Inossaa on ollut venäläisten lentokoneita, joskin tarkemmat tiedot vielä puuttavat.

Tarkistamattomien tietojen mukaan ovat suomalaiset ilmatyöntyksen-asetet tänä aamuna ampuineet alas kaksi venäläistä lentokonetta, joista toinen pudotettiin Helsingin lähiseudella. Niinkään tarkistamattomien tietojen mukaan kerrotaan venäläisten valmistelevan mahdollisuutta Seiskarlin.

Suomessa sotatila

Sotamarsalkka Mannerheim ylipäällikkö

Tasavallan presidentti antoi torstaina seuraavan julistuksen sisällöllä:

Kyösti Kallia, Tasavallan presidentti. Jaho Niuksanen, Puolustusministeri.

USA:n hallituksen ensimmäinen välitystarjous sodan aikana

Suomen ollessa kysymyksessä sivuutettiin diplomaattiset muodollisuudet

Aikaisemmat esitykset on antanut presidentti omilla nimilläään

Washington, Havain kahta, 26. 11. (STT) ULKOKANSAINMINISTERI HULLIN TIEDOTTI Yhdysvaltojen kesäin valtuutuksen Suomea ja Neuvostoliiton välissä selkkausessa. Ilmoitettiin sääntökirjoitusta ulkoministerin ja presidentin kesäin väliin puhelinpuhelimien kautta. Amerikka johtavalla taballa oliin sitä mieltä, että nopea salaan puuttaminen oli välttämätöntä ja että tavalliset diplomaattiset muodollisuudet syyttettiin, jotta selkkausten lähteen laajuuden puhkomien mikäli mahdollista estettäisiin. Tämä on ensimmäinen kertaa Euroopassa v. 1958 satteen kesäin järkeen kon Yhdysvaltoja kullitua tarjous kesäin palveluksen europalaalaisen selkkaution. Tällöin tuli on aim syyttynyt laheittamaan hallituksen päämiehiä käyttämällä välttyä ja sovittu- tuominen esitelmiä kullitukseen itse tarjontamista toimit- tamaan välityksinä. Yhdysvaltojen voimakkaat arvopuut Suomiä kahtaan syyttivät kullitelmän nyt aikansaantenen sen, että Hull on tarjonnut Yhdysvaltojen hallituksen kesäin palveluksia. Washingtonissa pidettiin mahdollisuus, että esitys saa nopean vastannon kunniamain muun hallituksen kahta. Kullitelmän epäillään sitä, että Amerikka ehdottaa viipymättä saavuttamasi menestyksä kuoottua kuuntalon, miten pitkällä Neuvostoliitto ja on meen- nty. Toivotaan kullitelmän, että esityksellä aikansaantanan jouti- tuon respoittauksa, joka laheittaisi mahdollisen rauhallinen ratkaisun aikansaantamisen mahdollisuutta. Jos tabella puolen kullitvää vastaus saapuu jomittä- kunnalla puolella, valtuutit tällöin pituu työkäsän.

Ilta-Sanomat 30.11.1939

Ilta-Sanomat 90 vuotta
Eilen, tänään ja huomenna

Näyttely 23.2. – 24.4.2022

Päivälehdien museo
Ludviginkatu 2–4, Helsinki 13
Avoinna ma–su klo 11–17
VAPAA PÄÄSY!

ILTA-SANOMAT

www.paivalehdenmuseo.fi

MUSEO
PÄIVÄLEHDEN

KOTKANIEMI
presidentti P. E. Svinhufvudin kotimuseo

Tervetuloa tutustumaan Suomen itsenäistymisen merkikhenkilön, presidentti P. E. Svinhufvudin pitkäaikaisimpaan kotiin! Museolla uutena näyttelynä toukokuussa 2022 avautuu: ”Miten kansanvalta säilyi Suomessa? – Mäntsälän kapinasta 90 vuotta”.

Kotkaniemen kotimuseo, puutarha ja kahvila avoinna kesäaikaan, 20 km päässä Lappeenrannasta. Tarkemmat tiedot aukioloista ja kesän tapahtumista: www.kotkaniemi.fi

Sisäänpääsy museolle 8 € / 6 € / Museokortti

KOTKANIEMI · Itsenäisytyöntie 799a, 54530 LUUMÄKI
info@kotkaniemi.fi · puh. 040 522 7553 · www.kotkaniemi.fi